

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Венетка Иванова Кацарска

ОТНОСНО: дисертационен труд на тема: „Диференциална диагностика на дислексичната симптоматика на учениците от началното училище” за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика)

АВТОР: Константиния Христос Кутра

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ: Проф. д-р Цанка Златева Попзлатева

Настоящата рецензия е изготвена на основание Заповед № РД 38-251/26.05.2021г. на Ректора на СУ „Св. Кл. Охридски” и Протокол №1 от 15.06.2021 г. и при спазване на съответните нормативни изисквания.

Актуалност на темата на дисертационното изследване и общо представяне на труда

Докторантката, под ръководството на своя научен ръководител - проф.д-р Ц.Попзлатева, аргументирано прави избора на темата. Последната безрезервно приемам за актуална, особено предвид: обхвата на дислексията в началните класове на училищата; все още нерешените въпроси, свързани с това нарушение; обществените очаквания относно по-задълбоченото изучаване на различни аспекти на дислексията; засиления интерес в наши дни и нарастващото търсене на работещи модели, методи и средства за работа с ученици с дислексия, както и национални и международни съвременни образователни политики на държавни и неправителствени организации за лица със специални образователни потребности.

Дисертационният труд е описан на 215 страници. Научният текст заема 197 страници. Обемът приемам за удовлетворяващ.

В структурно отношение съдържанието на труда е разделено на Увод, четири части, Обобщение, Дискусия, Научни приноси, Заключение и Литература. Докторантката умело използва логичен и последователен модел на излагане на подзаглавията. Значително място е отделено на анализа на резултатите, което оценявам положително.

Познаване на проблема и оценка на теоретичната част на дисертационния труд

Авторът на дисертационния труд - Константиния Христос Кутра добре познава проблематиката в разглежданата област. Теоретичните достижения са проучени с научни методи и подходи. Проучени са 171 важни научни трудове в изследваната област, по-голямата част от които са отпечатани през последните две десетилетия. Това е позволило на докторантката да анализира и да изведе важни за дисертационното изследване научни положения и акценти и е доказателство за научната ѝ осведоменост по разглеждания от нея проблем. Константиния Хр. Кутра като цяло манифестира много добри аналитични умения да анализира, интерпретира и систематизира теоретични положения, базисни понятия и, схващания на представители на научната мисъл, корелиращи с избраната тема на дисертационния труд, което оценявам положително.

Докторантката поставя в теоретичната част важни акценти: дефиниране на дислексията, като „прикрито затруднение”, но в същото време характеризиращо се с множество трудности в езиков и образователен план, отразяващи се върху цялостното функциониране на детето, разглеждането на „множествената интелигентност”, критериите за езикови умения, фонологична осведоменост, памет, кодиране и

декодиране, специфични затруднения и мн. др. Застъпена е важна позиция относно „ранните предупредителни признаци за дислексия”, значението за ранното диагностициране на ученици с дислексична симптоматика, приобщаването им в общата образователна среда, елиминиране на противопоставянето им с останалите ученици и др. При разглеждането на тези и други въпроси докторантката умело извежда на преден план важното и същественото и добре аргументираното.

Дизайн на изследването

Оценявам положително изясняването и формулирането на компонентите на концептуалната рамка на предприетото изследване – цел, задачи, обект, предмет, хипотези на изследването. Намирам за твърде значим формулираният от докторантката главен изследователски въпрос - доколко и как прилагането на алтернативни иновативни методологически подходи в образователната практика биха могли да повлияят позитивно на основни характеристики на способностите за четене на ученици с дислексия в началното училище. Положително оценявам и формулирането на основната научно-приложна цел на дисертацията – да се изследват ефектите на специализирана образователна програма за четене върху уменията на учениците с дислексия, сравнени с тези, които се наблюдават при деца без дислексия. Предвидените задачи за постигането на целта са конкретни и реалистични. Формулираните от докторантката три хипотези, свързани с различията в структурата на уменията при деца със и без дислексия, очаквани значителни подобрения чрез включване на ученици с дислексия в специална програма за четене и редуцирането на различията са в релация с целта на дисертационното изследване и могат да бъдат проверени. Цялостната методология е ясно очертана и е адекватна на темата и целите на дисертационното изследване. Съществува ясен план за действие. Етичните аспекти при изследването са посочени и спазени.

Изследването е осъществено от докторантката с две групи ученици от района на Атика – общо 100, разпределени поравно в експерименталната и контролната – съответно по 50 ученика.

Анализ на резултатите

Дисертационното изследване е научно обосновано и добре осъществено. В хода на експерименталното изследване са получени, компетентно анализирани и систематизирани множество важни резултати. Представени са чрез количествен (фигури, графична процентна визуализация) и качествен анализ. Резултатите са диференцирани в зависимост от нарастването на сложността на използвания лингвистичен материал – думи (едносрични, прости двусрични, прости трисрични думи, такива, които съдържат повече съгласни звукове и т.н.), използването на дву - и мултиезични думи преди и след обучение (прилагане на специализирана образователна програма).

Успешно са анализирани и резултатите от изследването с цел разбиране на текстове – при първоначално изследване и след обучение. Докторантката Константиния Кутра успява да визуализира резултатите и да ги аргументира като показва зависимостта между тях и упражняването на учениците, подобряването на визуалното разпознаване на думите (култивирането на ортографската им идентичност), тяхното натрупване в паметта и улесненото по-бързо и по-гладко последващо декодиране и възпроизвеждане. Авторът на дисертационното изследване споделя разбирането на други изследователи и на практика потвърждава, че упражняването освен, че подпомага точността и скоростта на четенето, значително улеснява и разбирането. Константиния Кутра подчертава: „скоростта на разпознаване на дума е ключът към разбиране на текста, а не обратно”. Авторът поставя акцент и върху връзката между декодирането и разбирането. Нещо повече - учи учениците на стратегии за разбиране.

Докторантката доказва, че всичко това повлиява сложния процес на четене при деца с дислексия в положителна посока. Въз основа на получените резултати и техния анализ авторът прави ценни изводи и препоръки. Като пример за последните бих посочила само някои – ранна диагностика и интервенция, по-задълбочена подготовка на учителите, открит и откровен диалог между учители, родители, психолози, екипна работа, наличие на програми, специализирано обучение, адекватни педагогически подходи и стратегии и мн. др. Резултатите даже позволяват да се формулират и още изводи и препоръки.

Приноси

Убедено приемам, че дисертационният труд съдържа стойностни научни приноси в научен, образователен, психологически и социален план с потенциал за приложение. Те биха могли да се отнесат и към теорията и към практиката и към научните изследвания. Тяхното формулиране в дисертационния труд е удовлетворяващо, но в автореферата би могло да се прецизира. По-важно за мен обаче е, че осъщественото и описано дисертационно изследване по същество води до научни и научно-приложни. В този план бих искала да подчертая приносните моменти, свързани с: по-задълбоченото разбиране на същността на дислексията, с анализа на поведението на учениците при четене, което може да се приеме като запълване на известен дефицит в това отношение, значителното улесняване и своевременното идентифициране на затрудненията при четене, а оттук – и до своевременна ранна интервенция.

Оценка на Автореферата и публикациите

Авторефератът съдържа 63 страници. Подготвен е компетентно. Съдържа основните научни парадигми, тези и значими концептуални изводи на дисертационното изследване, както и приносите, независимо че

в него пестеливо е отразен качествения анализ на резултатите. Отговаря на изискванията за подготовка на автореферат.

Публикациите са общо 4 направени в периода 2015 – 2019 г.г. Три от тях са самостоятелни и са пряко свързани с темата и съдържанието на дисертационното изследване. Публикувани са в подходящи научни издания, което отговаря на научните изисквания за финализиране на процедурата за придобиване на научната и образователна степен „Доктор”.

Критични бележки и препоръки

Без да се спирам на някои технически грешки в качеството на критични бележки бих посочила, че е желателно качественият анализ да е по-разширен. Богатството от получени резултати позволява да се направят допълнително още ценни изводи и препоръки.

Препоръчвам издаване на труда с цел по-масово запознаване с труда.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На основание осъщественото цялостно задълбочено дисертационно изследване, което напълно покрива съществуващите изисквания и постигнатите изследователски резултати, направените приноси, качествата на автореферата и публикациите, както и личният принос на докторанта, убедено и без резерви давам своя положителен вот за присъждането на Константиния Христос Кутра образователната и научна степен „Доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика).

София, 27.08. 2021 г.

Подпис:

(Проф. д-р Венетка Ив.Кацарска)

REVIEW

BY: Prof. Dr. Venetka Ivanova Katsarska

REGARDING: dissertation on the topic “Differential diagnosis of the dyslex symptoms of students in primary school” for the educational and scientific degree “Doctor” in Area of Higher Education 1. Pedagogical sciences, Professional Field 1.2 Pedagogy (Special Needs Pedagogy).

AUTHOR: Constantinia Christos Coutra

DOCTORAL ADVISOR : Prof. Dr. Tsanka Zlateva Popzlateva

This review was written in accordance with Order No. RD 38-251/26.05.2021 issued by the Rector of Sofia University “St. Kliment Ohridski” and Protocol No. 1 of 15.06.2021, in compliance with the requirements set forth in the relevant regulatory framework.

Relevance of the topic of the dissertation study and overview of the dissertation paper

The doctoral candidate, under the mentorship of her doctoral advisor Prof. Dr. Ts. Popzlateva, has made a substantiated choice of topic for her dissertation. I regard it as undoubtedly relevant, particularly bearing in mind the prevalence of dyslexia in early education groups, the issues related to this disorder that remain unresolved, the social expectations concerning more in-depth scientific exploration of the different aspects of dyslexia, the current increase in the interest in this topic and the search for successful models, methods and means of working with dyslexic children, as well as the national and international contemporary education policies adopted by state and non-governmental organizations for individuals with special educational needs.

The dissertation paper is comprised of 215 pages. The research section amounts to 197 pages. I consider the length of the dissertation sufficient.

In structural terms, the paper consists of an Introduction, four parts, Summary, Discussion, Scientific Contributions, Conclusions and References. The PhD candidate skilfully uses a logical and consistent model of presenting the subheadings. The analysis of the results of the study covers a significant portion of the paper, which I recognize as a merit of this scholarly work.

Understanding of the problem and evaluation of the theoretical section of the dissertation paper

The author of the dissertation, Constantinia Christos Coutra, demonstrates in-depth understanding of the problems characterizing this field of science. The theoretical positions are researched using scientific methods and approaches. 171 significant titles in this field of study are explored by the candidate, most of which were published over the last two decades. This allows the candidate to analyze and establish scientific provisions and points of focus that are important for the dissertation study. That serves as evidence of her scientific knowledge of the problem she is investigating. Constantia Chr. Coutra exhibits excellent analytic skills that she employs in the analysis, interpretation and systematization of the theoretical positions, basic terminology and concepts espoused by representatives of the scientific community correlating with the topic chosen for the dissertation paper, which I regard as a merit of her work.

The PhD candidate emphasizes important points in the theoretical section: defining dyslexia as a “covert learning difficulty”, which is simultaneously characterized by numerous difficulties in language development and educational outcomes that affect the overall functioning of the child; the exploration of the “Theory of multiple intelligences”; the criteria for language skills, phonological awareness, memory, encoding and decoding, specific learning difficulties and many others. Important points are covered regarding the “early warning signs of dyslexia”, the importance of the early diagnosis of children with symptoms of dyslexia, their integration in the mainstream educational environment, the

elimination of their opposition to other students, etc. In the exploration of these and other questions, the candidate skillfully brings to the forefront the important, significant and well-supported positions on these issues.

Design of the study

I positively evaluate the clarification and formulation of the components of the conceptual framework of the undertaken research – goal, objectives, object, subject, and hypotheses of the study. I consider the main research questions formulated by the author as exceedingly important – to what extent and in what ways the application of alternative and innovative methodological approaches in the educational practice could have a positive impact on the basic characteristics of the reading abilities of elementary schools students with dyslexia. I also positively evaluate the formulation of the main scientific and applied goal of the dissertation, namely to study the effects of the specialized educational program focused on reading on the skills of dyslexic students in comparison with the skills observed in non-dyslexic students. The objectives leading to the overarching goal are concrete and realistic. The candidate formulates three hypotheses connected with the differences in the structure of the skills of dyslexic and non-dyslexic children, the expected significant improvement due to the inclusion of dyslexic children in a special reading program, and the reduction of differences. All these hypotheses relate to the goal of the dissertation study and are testable. The general methodology is clearly outlined and corresponds to the topic and goals of the dissertations study. A clear action plan is evident. The ethical aspects of the research are indicated and complied with.

The study was conducted by the PhD candidate with the participation of two groups of students from the region of Attica – a total of 100 students divided into an experimental and a control group consisting of 50 students each.

Analysis of the results

The dissertation study is scientifically sound and competently carried out. The experimental study produced numerous significant results, which are competently analyzed and systematized. They are presented using quantitative (figures, graphic percentage visualization) and qualitative analysis. The results are differentiated based on the increase in the complexity of the linguistic material used – words (monosyllabic, simple disyllabic, simple trisyllabic words, words containing more consonants, etc.), use of bi- and multilingual words prior to and following the specialized training (application of a specialized educational program).

The results of the study for text comprehension are also competently analyzed - first, at the initial testing point, and then following the training period. The doctoral candidate Constantinia Coutra succeeds in visualizing the results and explaining them, showing the dependence between them and the exercises undertaken by the students, the improvement in the visual recognition of words (cultivating their orthographic identity), their accumulation in the individual's memory and the easier and smoother subsequent decoding and reproduction of the words. The author of the dissertation study shares and confirms in practice the claim made by other researchers that exercising supports not only the accuracy and speed of reading, but also significantly facilitates comprehension. Constantinia Coutra states “the speed of word recognition is key to comprehending the text, not vice versa”. The author also emphasizes the connection between decoding and comprehension. Moreover, she teaches the students comprehension strategies.

The doctoral candidate proves that all of the aforementioned factors influence the complex process of reading in children with dyslexia in a positive way. Based on the obtained results and their analysis, the author makes valuable conclusions and recommendations. As examples of the latter, I would point out

the following – early diagnosis and intervention, more in-depth preparation of teachers, open and honest dialogue between teachers, parents and psychologists, teamwork, availability of programs, special training, adequate pedagogical approaches and strategies and many others. The results even allow for further conclusions and recommendation to be formulated.

Contributions

I firmly acknowledge the valuable scientific contributions of the dissertation to science, psychology, education and society, as well as their application potential. They can be categorized as being impactful to theory, to practice and to scientific research. Their formulation in the dissertation paper is satisfactory, but they could be more precisely formulated when it comes to the author's summary. What I consider more important, however, is that the dissertation study carried out by the candidate and described in the paper, leads to substantial scientific and applied scientific contributions. Staying on the subject, I would like to emphasize the contributions connected with the following: deeper understanding of the nature of dyslexia, analysis of student behavior during reading activities that can be seen as filling a certain deficit in this area, significant facilitation and timely identification of reading difficulties leading to earlier intervention.

Evaluation of the author's summary and publications

The author's summary consists of 63 pages. It is competently written. It contains the main scientific paradigms, theses and significant conceptual inferences of the dissertation study, as well as its contributions, even though the qualitative analysis of the results is sparingly covered. It meets the requirements set forth for preparing author's summaries.

The candidate present 4 research articles in total, published between 2015 - 2019. The candidate was the sole author for three of them and they are directly

connected with the topic and content of the dissertation study. They appear in appropriate scientific publications, thereby meeting the scientific requirements set forth for finalizing the procedure for acquiring the scientific and educational degree “Doctor”.

Critical remarks and recommendations

Other than a number of small technical errors, the only critical remarks I can make are related to the qualitative analysis, which could be expanded upon. The wealth of research results obtained in the study allows for further valuable conclusions and recommendations to be made by the author.

I recommend that the author submit her work for publication, so that it can be introduced to a broader audience.

CONCLUSION

Based on the overall depth of the dissertation study, which fully meets the existing requirements, and the research results attained, the contributions made, the quality of the author’s summary and publications, as well as the candidate’s personal contributions, I give my vote with full confidence and no reservations in favor of granting Constantinia Christos Coutra the educational and scientific degree “Doctor” in Area of Higher Education 1. Pedagogical Sciences, Professional Field 1.2 Pedagogy (Special Needs Pedagogy).

Sofia, 27.08. 2021

Signature: 
(Prof. Dr. Venetka Iv. Katsarska)